

EVANG. EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetés díja:

Egész évre . . .	8 kor.
Félévre	4 „
Negyedévre	2 „
Egy szám ára	20 fill.

MEGJELENIK. MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

Kiadótulajdonos és szerkesztő:

VERES JÓZSEF.

Felolós szerkesztő:

HAJTS BALINT.

Hirdetés díja:

Egész oldal . . .	12 kor.
Fél oldal	6 „
Negyed oldal . . .	3 „
Ennél kisebb . . .	2 „

Az ág. hitv. ev. egyetemes egyház felirata a kormányhoz.

Nagyméltóságú Ministerelnök Úr!
Kegyelmes Urunk!

Nagyméltóságodnak az 1848: XX. t.-c. végrehajtása tárgyában benyújtott emlékiratunkra folyó évi október hó 20-án 4972/M. E. szám alatt hozzánk intézett leiratát a két evangélikus egyház által ezen ügyben kiküldött bizottság, tárgyalás alá vevén, mindenekelőtt köszönetünket fejezzük ki azért, hogy a magas kormány a legjobb indulattal fogadta alázatos előterjesztésünket és az abban foglalt kívánások legalább részbeni teljesítése céljából a kedvezményezés terére lépett.

Megnyugvással vesszük, hogy a magas kormány az 1848: XX. t.-c. 2-ik §-ának végrehajtásánál a törvényesen bevett vallásfelekezetek közötti tökéletes egyenlőség és viszonyosság elvét akarja az *egész vonalon* érvényesíteni, a mi által kizártnak tekintjük azt, hogy a törvényes fejlődés és az egyes vallásfelekezetek benső természete által előidézett különös viszonyok tekintetbe vételének — a melyet a leirat hangoztat — az az értelme legyen, hogy a törvényes fejlődés által előidézett különös viszonyok továbbra is az egyenlőség és viszonyosság sérelmével fentartassanak. Nyíltan szólva mi nem követeljük más egyházak közjogi előjogainak megnyirbálását, hanem csak azt, hogy amennyiben ezt a fennálló viszonyok megengedik, mi is részesüljünk ezen közjogi előnyökben, de már azt határozottan követeljük és azt hisszük, hogy ebben velünk a magas kormány is egyetért, hogy ezen történelmileg kifejldött viszonyok akkép módosíttassanak,

hogy hiveink más egyházak részére semmiféle vagyoni szolgáltatásokra (párber-patronatus) ne köteleztessenek. Ezt a célt a történelmileg kifejldött intézmények fentartása mellett is el lehet érni, és nem szenved kétséget, hogy ezen követelés, mint a részrehajthatlan és megdönthetlen igazságosság követelménye semmi jogos érdeket nem sérthet.

Ismételve kérjük tehát a magas kormányt, hogy az emlékiratunkban az 1848: XX. t.-c. 2-ik §-ának végrehajtása tárgyában előterjesztett kívánásainkat is mielőbb teljesíteni méltóztassék.

Megnyugvással vettük Nagyméltóságod kijelentését, hogy a magas kormány nem zárkózik el az 1848: XX. t.-c. 3-ik §-ában lefektetett elvek végrehajtása és megvalósítása érdekében a szükséges intézkedések megtétele elől és meg vagyunk róla győződve, hogy ha a magas kormány azzal a jóakarattal és azzal az erős elhatározással fog a kérdésekkel foglalkozni, amelyeket Nagyméltóságod leiratából kiolvassunk, úgy mentül előbb sikerülni is fog a pénzügyi akadályokat elhárítani, amelyek ez idő szerint még az ügy útjában állanak.

Örömmel fogadjuk és magunkévá tesszük Nagyméltóságodnak azon elvi álláspontját is, hogy az 1848: XX. t.-c. 3. §-a értelmében nyújtandó államsegély nyújtásánál a mi egyházi autonomiánkat sértetlenül fentartani akarja, a miért is az állam nem az egyes egyházi testületeknek és egyházi céloknak fogná megadni a segélyösszegeket, hanem egyházi főtestületeinkkel illetve azok megbizottaival megállapítván a szükséges segély összegét, az egyházi főtestületeknek

hagyja fenn a segély megosztását és hováfordítását.

Nagyméltóságod azon kijelentéseire azonban, hogy a magas kormány első sorban az egyháztagjainkon nyugvó, elviselhetetlenül súlyos adóteher megszüntetését óhajtja keresztülvinni és e célból a törvényhozás elé külön törvényjavaslatot kíván előterjeszteni, az emlékiratban foglalt egyéb szükségleteinkről azonban úgy kíván gondoskodni, hogy az állam pénzügyi helyzete által vont korlátok között évről-évre emelne az egyházak dotatiojaképen a költségvetésbe beillesztett tételeket, következő alázatos észrevételeinket van szerencsénk előterjeszteni.

Az 1848: XX. t.-c. 3-ik §-a elrendelte, hogy minden bevett vallásfelekezetek egyházi és iskolai szükségletei közálladalmi költségek által fedeztessenek és az elvnek részletes alkalmazásával a ministerium az illető hitfelekezetek meghallgatásával a közelebbi törvényhozás elébe kimerítő törvényjavaslatot terjeszsen elő.

Tisztában vagyunk azzal, hogy ezen törvény szószerinti értelmében végre nem hajtható, mert az a protestáns egyházak autonómiáját, esetleg más egyházak érdekeit érzékenyen sértené.

Mi sem az egyiket, sem a másikat nem akarjuk.

A mi azonban az 1848: XX. t.-c. 2. és 3. §§-aiban alaptörvény erejével bíró kötelelem gyanánt kifejezve van, az abban culminál, hogy azok a valláserkölcsei és közoktatási célok, a melyek terheit a bevett vallásfelekezetek hordozzák, lényegükben állami terhek és hogy azok teljes fedezésére tehát az állam kötelezve van. Ezen állami alaptörvény erejével bíró obligatio már több mint félszázad előtt lejárt, nem tekinthető tehát részünkről szerénytelenségnek, ha a benne elvállalt kötelezettség beváltását immár komolyan sürgetjük:

Annál kevésbé tekinthető szerénytelenségnek ezen sürgető kérésünk, mert hiszen mi századok óta az államot is érdeklő ezen terheket magunk viseltük és mert mi az obligatióknak nem is teljes beváltását, hanem csakis terheink részbeni elvállalását kérjük az államtól.

Nagyméltóságod az emlékiratunkban, felsorolt egyházi szükségletek között legégetőbbnek tartja az adózási viszonyokban rejlő nagy anomáliák megszüntetését és ezért ez irányban kíván első sorban törvényjavaslatot előtesjeszteni.

Mi teljes elismeréssel és hálás köszönettel vagyunk Nagyméltóságodnak ezen nagy humanitásra valló szándékáért, de tekintve az egész feladat nagyságát és érezve azt, hogy az eljárás célszerű és tapintatos mikéntjétől függ az egész kérdés helyes megoldása, nem mulaszthatjuk el aggodalmunkat kifejezni a fölött, hogy a kérdés megoldásának ily elaprózása és különösen a segélyezésnek külön törvény hozatala nélkül az évi budgetbe való áttelése ügyünknek nagy kárára fog lenni és semmiképen sem lesz beváltása azon kötelező obligatióknak, a melyet az 1848: XX. törvénycikkben a törvényhozás magára vállalt. Nem a kormány akaratán múlt, mert a dolog természetében fekszik, hogy eddig nem sikerült és előreláthatólag ezentúl sem fog sikerülni a budgetbe felvett dotációt csak megközelítőleg is akképp fokozni, hogy csak a legkisebb reményünk is lehetne, hogy ezen dotáció emberileg belátható időben arra a fokra emelkednék, a mely az emlékiratokban kimutatott és kétségbe nem vonható szükségletek fedezését csak némileg is megközelítené.

Meg vagyunk tehát győződve arról, hogy a részünkre alaptörvény által biztosított segélyezés a budget keretében évről-évre felveendő dotáció rendszerén teljes hajótörést fog szenvedni.

A ministerium ugyanis az évi budgetbe csak olyan nagyobb kiadásokat köteles beállítani, a melyek törvényen alapulnak és ezért nem várható, hogy azok a kiadások, a melyeket emlékiratunkban felsoroltunk külön törvénybeni megállapítás hiányában az évi budgetbe fel lesznek vehetők.

A mi az állam pénzügyi helyzetét illeti, készséggel elismerjük, hogy vannak az államnak létfenntartási szükségletei, melyek első sorban feltétlenül kielégítendőek. De nem ismerhetjük el, hogy az a segély, a melyet az állam az 1848: XX. t.-c. 3. §-a alapján adni

köteles, az állami szükségletek fedezési sorrendjében az utolsó helyet foglalná el.

Ha nem is képezne a 3. §. oly obligatiót, a mely 56 év előtt esedékes kötelezettséget megállapít, a magyar állam akkor sem tekinthetné utolsó szükségletének annak a kulturmissiónak a teljes erejéből való támogatását, a melyet a két protestáns egyház az állam- és nemzetfentartás érdekében évszázadok óta teljesít.

Jogos és méltányos tehát az a kérésünk, hogy az állam pénzügyi helyzetére való utalással ne méltóztassanak ezen kulturmissiónak a jelenlegi viszonyokhoz mért további teljesítését lehetetlenné tenni.

Nem akarjuk ezzel azt mondani, hogy az állami törvényhozás már most az emlékiratban kimutatott összes szükségletek fedezéséről egy törvényben egyszerre gondoskodik. Sőt ellenkezőleg köszönettel fogadjuk Nagyméltóságodnak azt az ígérését, hogy az adóztatási viszonyokban rejlő nagy bajok orvoslását első sorban akarja foganatba venni, de ebben megnyugodva azt is kérjük, hogy emlékiratunkban felsorolt egyéb szükségleteinkről való gondoskodás ugyanazon törvényben biztosítsák, — és az államkormány utasítsák, hogy a törvény által már most megállapítandó segélyösszegeknek kifizetése előre meghatározott terv szerint akkor fogantossítsák, hogy a dotációk az éveknek előre meghatározandó során keresztül fokozatosan addig emeltessenek, a míg azok a törvény által megállapított segélyezés mértékét elérik.

A mi már most a Nagyméltóságod leiratában foglalt és az adózási viszonyok rendezésére vonatkozó törvényjavaslathoz szükséges előmunkálatokat illeti, mindkét protestáns egyház illetékes testületei nevezetesen az ev. ref. egyházzsinata és az ág. h. ev. egyházegyetemes közgyűlése a Nagyméltóságod által szükségesnek jelzett rend- és jogszabályok megalkotása iránt intézkedett.

Egyidejűleg bemutatjuk az egyházi adózásra vonatkozó, Nagyméltóságod által bekívánt összes részletes adatokat, hogy azok alapján a szükséglet mérve pontosan megállapítható és a benyújtandó törvényjavaslat kellő indokolással ellátható legyen.

Midőn azonban a részletes adatokat a magas kormány rendelkezésére bocsátjuk, nem mulaszthatjuk el ezek kapcsán egy kérelmet is előterjeszteni.

Előre látható, hogy tulterhelt szegény egyházaink szükségleteik fedezésének megállapításánál azt a minimális adókulcsot fogják életbe léptetni, a melyet az egyház illetékes testületei a segély igénybevehetőségének előfeltételeként megállapítottak, bizva abban, hogy az ilykép fedezetlenül maradó szükséglet az állami hozzájárulásból alakított adóalapról fog fedezetet nyerni. Ha már most az állami hozzájárulás a mutatkozó szükséglet fedezésére elégtelen lenne, ez okvetlenül maga után vonná azt, hogy a segélyt igénybevevő egyházak a már megállapított minimális adókulcsot meghaladó újabb adót volnának kénytelenek egyháztagjainkra kivetni, a mi nemcsak egyházaink háztartását zavarná meg, hanem — a mi talán még veszedelmesebb — egyháztagjainkban a törvényileg is biztosított, de be nem következett teherkönnyítés elmaradása miatt, a legnagyobb elégedetlenséget idézné elő és megrendítené a bizalmat törvényeink intézkedéseivel szemben.

Kérünk kell tehát, hogy egyrészt a bemutatott részletes adatokat egész terjedelmükben elfogadni, másrészt a nyújtandó segély mérvének megállapításánál a legbővebb számítás alkalmazni méltóztassék.

De legyen szabad e kérdésnél a magas kormány becses figyelmét még a következőkre felhívni:

Egyházközségeink rendes szükségletének megállapításánál elengedhetlen és egyik legfontosabb tételét képezi a lelkész és tanító fizetése. Ugy a lelkész, mint a tanító fizetésének minimuma törvényileg meg van állapítva és a mennyiben az egyházközségek által díjlevélileg illetve híványileg biztosított fizetés a törvényileg megállapított minimumot el nem éri, illetve az illető egyházközség kimutatja, hogy a törvényes minimum kiegészítésére szükséges fedezettel nem rendelkezik, ez állam segélye igénybe vehető. 1898: XIV. t.-c. illetve 1893: XXVI. t.-c.

Véleményünk szerint akkor, amikor oly nagy reformmű alkotásáról van szó, amilyen lesz az egyházi adóteher megkönnyítését

célzó törvény létesítése, jogosult és indokolt volna ugyan azon törvény keretébe bevonni és az egyházaink autonómiájának jobban megfelelő módon rendezni ama viszonyokat, amelyek a lelkészi congrua és a tanítói fizetések kiegészítésének tárgyában már létező törvények által statuálva vannak és a melyeknek a hozandó törvénybe való bevonása által az ügykezelés véghetetlenül megkönnyítettnek, egyszerűsítettnek és ez által közvetve az államra nézve is előnyösebbé válnék.

Ez pedig oly módon volna lehetséges, ha a törvényben kimondatnék, hogy az egyházközségek költségvetésükbe kötelesek beállítani lelkészeiknek és tanítóiknak törvényileg megállapított minimális fizetését, a minek következménye az volna, hogy megszüntethető volna a congrua és tanítói fizetés kiegészítése czimén való segélyezés, és e helyett az állam által az egyházaknak nyújtandó adósegélyben már bennfoglaltatnának azok az összegek is, a melyeket az állam eddig az 1898. évi XIV. t.-c. és az 1893. évi XXVI. t.-cikkek alapján bocsátott az egyházak rendelkezésére.

Kötelességünk azonban e pontnál különösen hangsúlyozni, a minek egyébként ugy az ev. ref. egyház zsinata, mint az ág. h. ev. egyház egyetemes közgyűlése is egyhangulag kifejezést adott, hogy a lelkészeknek 1600 koronában megállapított minimális alapfizetése tarthatatlan és hogy a lelkészek minimális alapfizetésének az emlékiratunkban említett korpótlékoknak rendszeresítése mellett legalább 2400 koronára való felemelése, tekintettel a köztisztviselők fizetésének tetemes felemelésére, különösen pedig az élet megdrágulására, nemcsak méltányos, sőt halaszthatatlanul szükséges.

Miután e kérdésben a magas kormány teljesen egyetért egyházaink közvéleményével és a maga részéről is a lelkészi fizetésnek felemelését méltányos és indokolt kívánságnak jelenti ki és ígéré, hogy e kérdéssel avval az erős elhatározással fog foglalkozni, hogy mentül előbb elhárítsa az ügy útjában álló pénzügyi akadályokat: nem kételkedtünk abban, hogy e kérdést is mint elodázhatlant és égetőt a lehető legrövidebb idő

alatt a kedvező megoldáshoz el fogja juttatni.

Végül egyetértünk a magas kormánnyal abban is, hogy a lelkészi nyugdíjintézet kérdése is sürgősen megoldassék. E részben már emlékiratunkban rámutattunk arra, mily összegű évenkénti segélyre volna szükségünk, miért is kérjük, ezt és a lelkészi fizetések felemelését a már ismételve kért törvényben akképen szabályozni, hogy a most említett célokra szükséges összegek lehetőmár a jövő évi budgetbe felvehetőek legyenek.

Végül Nagyméltóságod figyelmét felhívjuk a lelkész és tanárképzésünk, jogi szakoktatásunk (jogakadémiák) és theologiai tanári nyugdíjügyünknek a kor színvonalán leendő rendezése révén felmerülő szükségleteinkre, amelyek részletes kimutatását későbbre magunknak fentartjuk, és a melyeket szintén az állami dotatio fokozatos emeléséről alkotandó törvénybe befoglalni kérjük.

Az előrebocsátott alázatos észrevételeink figyelembevételét kérve újból kérjük Nagyméltóságodat, hogy az 1848 XX. t.-c. 3-ik §-a értelmében nyújtandó államsegély kérdését velünk szemben már most haladéktalanul törvényhozásilag megoldani méltóztassék, miután részünkről azok az előfeltételek, a melyekre az idézett törvényben utalás történik, mind teljesítettek és a kérdés megoldására szolgáló adatok immár betérjesztettek.

Mária-ünnepek. Regnum Marianum.

A római egyház sokkal kevesebb súlyt fektet az Üdvözítő kimagasló élet-eseményeinek megőrkítésére hivatott s jobbára még az apostoli korban keletkezett szent ünnepekre, mint azokra az ugy nevezett Mária-ünnepekre, a melyek mint a hierarchikus törekvéseknek és a pápaság korlátlan rendelkezési jogának kinövésai az evangélium szerint létjogosultsággal nem bírnak.

Bizonyos tekintetben éppenséggel nem mondhatjuk azt, hogy a római egyház a merev stabilismusnak, a maradiságnak az egyháza; mert hiszen holmi újításokkal, ne-

vezetesen a szentek, de kiváltképpen a Mária-ünnepek szaporításával azt megcáfolni látszik.

Nincs ország a világon, a hol a Mária-kultus annyira elterjedt volna, mint itt Magyarországon, a melyet dacára a reformatió vívmányainak, a modern haladásnak, a nálunk különösen az újabb időben annyira hangoztatott jog, törvény és igazságnak, — még mindig „Regnum Marianum“-nak kell tekintenünk.

Máriának, a római felfogás szerint, Isten anyjának, a tisztelete összefüggésben van a szentek tiszteletével, mely utóbbi a Constantin utáni időben keletkezett. A pogányok tömeges áttérése nem emelte bensőleg a kereszténységet, ellenkezőleg a keresztények minősége azoknak mennyiségével megfordított arányban áll. A pogány nézetek és felfogások egyszerre nem szűntek meg, a pogány természetet nem lehetett lemosni és kiirtani a kereszt-vizzel.

A keresztény egyház abban az időben nem volt képes emancipálni magát a pogány szokások befolyása alól, úgy akart tehát magán segíteni, hogy azokat keresztény szelvényben átalakítani törekedett. Ma is vannak még nyomai az ilyen pogány világból fennmaradt felfogásoknak és gyakorlatoknak.

A hősök tisztelete, ha más alakban is, előtérbe lép; majd ezek tiszteletét a vértanúk foglalták el. Sirjaiknál egybegyülekeztek, azokon oltárokat és kápolnákat emeltek és védszentekül választották őket.

A IV. században a Mária tisztelete még egyenrangú volt a többi szentek tiszteletével. Ezek fölé emelkedett azonban a Mária tisztelete a Nestoriánus-féle viták alkalmával az V-ik században, a mikor Máriát Isten szülőjévé, Isten anyjává tették és a szentek élére állították. Máriát az ég királynője címmel tisztelték meg s az Istennél az emberek közbenjárójává, legelső szószólójává tették megfélekedezvén arról, a mit az irás mond, hogy: „Egy a ti közbenjárótok, az ember Jézus Krisztus.“

Máriát, mint Jézus anyját az evang. egyház is tiszteli, de Jézussal, az Isten fiával egyenlő rangba nem helyezi, annál kevésbé emeli annak fölébe. És ha igaza van Tiele

egyház-történetirónak, a ki azt mondja, hogy a pogány vallások között az a legtökéletesebb, a melynek legkevesebb istenei és istennői vannak; akkor a Mária-kultusnak és más asszonyszentek kultusának behozatala a római egyházba nem a haladásnak, hanem a visszaesésnek a jele.

Máriát minden szentek fölé emelvén, nagyon természetes, hogy annak tiszteletére az ünnepeknek egész sorozatával találkozunk. Nem egyszerre keletkeztek ezek az ünnepek, hanem bizonyos időközökben.

A legrégebb Mária-ünnepek azok, a melyeknek mégis bizonyos bibliai hátterük van, a melyeket imitt-amott az evangélikusok is megtartanak; de azok az evangélikusoknak még sem asszony-napok, hanem Urnapok, vagyis azokat nem az Isten Keze kiválasztott eszköze, kegyelme edénye — Mária, hanem az Ur Jézus Krisztus dicsőítésének és imádásának ünnepeiül tekinték.

A Mária ünnepekhez tartoznak:

1. *Gyertyaszentelő boldog-asszony napja* vagyis Mária tisztulásának ünnepe. A VI. században Rómában keletkezett és valószínű hogy az ősi római A Lupercaliák-pásztor-ünnepek, vagy a Februáliák helyét foglalta el. Annak az emlékezetére tartják meg ezt az ünnepet, hogy Mária a szülés után 40 napra először ment a templomba. (3. Mózes 12 és Lukács 2. 22.) S mivel karácsonyt december 25-re tettek át, ennél fogva ez az ünnep február 2-ra esik.

A római egyházban „Világosság miséje“-nek nevezetik ez a Mária-ünnep, az istentisztelet legünnepeltebb részének, a misének elnevezésétől származott hivatkozással Lukács 2. 32-re, ahol Simeon azt mondja Jézusról, hogy: „A pogányok megvilágosítására elbocsáttatott.“

Sergius pápa 689-ben elrendelte, hogy ezen napon az egész istentisztelet alatt használni szokott gyertyák megszentelődök. Innét a magyar elnevezés: gyertyaszentelő.

Most is meg van a rkath. és részben az evang. egyházban is az a szokás, hogy ezen a napon mennek az egyházkelő asszonyok a templomba. Nevezik ezt az ünnepet még vonatkozással Lukács 2. 22-re „Jézus bemuta-

tása“ ünnepének is; mert 2 Mózes 13, 2, 22, 29. az első szülöttet az Urnak kellett nevelni. Ilyen ünnepnek tekinti, — a hol megünnepeli, — az evang. egyház is. A görög egyházban a „Találkozás“ ünnepe gyanánt szerepel, mert Simeon a neki tett ígéret szerint a Messiással a templomban találkozott.

2. *Gyümölcsoltó boldogasszony napja.* Március 5-én; az V-dik században kezdték megtartani. Alapul erre amaz üzenetről szóló bibliai történet szolgált, melyet Gábiel angyal Máriának Jézus születésére vonatkozólag hozott. Lukács 1, 26; innen van, hogy ezt az ünnepet különösen Ausztriában az evangélikusok is megtartják. Ha március 25. a nagyhétre esik, akkor ezt az ünnepet, mint öröm-ünnepet a megelőző Virágvasárnap tartják meg. A róm. kath. egyházban ez az ünnep 1818-ban Husvét utáni vasárnapra tételtett át; a keleti egyházban „Angyali üdvözlés“ ünnepének nevezik, a mely különben a római egyházban mint imádság kiváló szerepet játszik úgy annyira, hogy azt mondják, hogy a „Miatyánk“ soha, sehol még a nyilvános, úgy nevezett községi iskolákban is, nem ér semmit „Üdvözlégy Mária“ nélkül.

3. *Kisasszony napja*, vagy Mária születésének ünnepe. Valószínű, hogy a keleti egyházban jött először divatba és a VII. században átvették a római egyházba is, de csak a VIII. században fixirozták a napot szeptember 8-ra.

Hogy Mária született, az kétségtelen, de a szentírás ennek a ténynek nem tulajdonít semmi fontosságot.

4. *Nagyboldogasszony napja* vagy Mária mennybemenetele. Mária haláláról sok mendedonda forgott közsájon. Már az ő magas rangjánál fogva is sokan nem tudtak beenyugodni abba, hogy Mária, úgy mint más közönséges ember, olyan természetes halállal muljék ki s így hivatkozva Lukács 2. 35-re. „A te lelkedet is általjárja az éles tör,“ ebből azt magyarázták ki, hogy Mária vértanúi halált szenvedett. Ez a jóslat a kereszt alatt álló Máriáról nem betüszertenti értelemben veendő és mégis törrel keblében a kereszt alatt szemléltetik velünk az oltárképek Máriát.

Epifanius a 4-ik században hozta be a

Mária mennybemenetele ünneplését a Jelenések könyve 12. 13—14-re való hivatkozással: „A sárkány üldözte az asszonyt, ki a fiat szülte és az asszonymnak két sas-szárny adták, hogy a pusztába repülhessen stb.“ Ebből magyarázták ki, hogy Mária a mennybe felragadtatott. Csak a 9-ik században fogadták el véglegesen ezt az ünnepet és augusztus 15-én tartják meg. A keleti egyházban a „Mária alvása“ ünnepének nevezik.

5. *Mária szeplőtlen fogantatása.* Már Paschasius Radbertus (844) a corvei kolostor apátja azt tanította, hogy Mária az egyedüli az emberek között, a ki eredendő bűn nélkül fogantatott és született. Lyonban 1240-ben kezdték ünnepelni. Majd a franciskánusok és a szeplőtlen fogantatás tanát visszatartató dominikánusok között vita keletkezett; míg végre az 1439-diki baseli zsinat az ünnep megtartását kimondotta, az egész egyházra kötelezővé tette s a zsinati határozatot több pápai bulla és rendelet megerősítette. Jelentőségében sokat nyert ez ünnep IX. Pius óta, a ki 1864. december 8. a szeplőtlen fogantatás ünnepét dogmává tette.

Ezt az 5. Mária-ünnepet a római egyház most is egyháziilag megünnepeli. Ezekon kívül azonban még két Mária-ünnepet rendelt el a baseli zsinat. Nevezetesen: „A Boldogasszony bemutatásának“ ünnepét november 21-én annak emlékezetére, hogy Mária magát a templomi szolgálatra és örök szüzeségre szentelte. Azután: „Sarlós boldogasszony ünnepét. Julius 2-án 1389-től ünneplik, annak emlékezetére, hogy Mária az ő Erzsébet rokonát meglátogatta. Hivatalosan ezen két utóbbi ünnepet nem tartják meg. Ezen hét úgy nevezett nagy Mária-ünnepeken kívül azonban egész légiója van a kisebb Mária-ünnepeknek. Nevezetesen: Mária nevénapja, eljegyzésének ünnepe, Mária fájdalmának, örömének, oltalmának ünnepe, a szeretet Isten anyjának, a menny királynőjének, a menny rózsájának stb. ünnepe.

Vannak még ezeken kívül olyan Mária-ünnepek is, a melyeket csak egyes községekben tartanak meg. Például Szegeden a Havi boldogasszony napja augusztus 5-én, a melyre a közel és távol vidékről több eze-

ren zarándokolnak el, hogy teljes bűnbocsánatban részesüljenek. A radnai szűz Mária még hiresebb, oda még többen szoktak elmenni aratás után, hogy vezekléssel és önsanyargatással Istennek kedves dolgot cselekedjenek és bűnbocsánatot nyerjenek. A szegedi alsóvárosi Mátyás templomban a „Fekete szűz Mária“ oltárához a hajadonok szoktak időnként eljárogatni, hogy előbb férjhez mehessenek.

De nem folytatom tovább a Mária-ünnepek sorozatát, hiszen a hány ország, anynyiféle nemzeti és az egyes országokban különféle helyi Mária-ünnepek vannak.

Hogy ünnepeljünk-e mi protestánsok a katólikusokkal ünnepeket, illetve tartsunk-e azokon isteniszteleteket? Erre vonatkozólag nyugodtan hivatkozhatunk Pál apostolra, a ki így szól (Róm. 14. 5—6.) „Némely egy napot más napnál becsületesebbnek tart; némely pedig minden napot egyaránt tart. Minden ember a maga értelme fölül bizonyos legyen. A ki egy napot más napnál becsületesebbnek állít, az Urért cselekszi. A ki pedig nem becsül feljebb egyet másnál, az is az Urért cselekszi.“

Thomay József.

KÉRELEM.

Tisztelettel kérjük azokat, akiknek utalványt küldtünk a mostani számhoz, méltóztassanak az előfizetést megújítani, vagy legalább levelező lapon értesíteni bennünket, hogy küldjük-e a lapot továbbra is. Ha nem kapunk lemondó értesítést, a régi gyakorlat alapján olybá vesszük, hogy a lapot továbbra is kívánja küldetni a régi előfizető.

Szerkesztőség.

Belföld.

A Kis-ölvédi ref. egyház kérvényt adott be a zsinathoz az egyházi adó ügyében; indítványa ez: az egyes gyülekezetek által viselt évi állandó mindennemű egyházi és iskolai adó teher pénzértéke átszámítandó; ezen teher fedezésére szolgál: a) az állami adó 10%; b) ennek a 10%-nak 50%-a vagy fele, mint személyi adó szétvetve egyenlően a 20 éven felüli egyháztalagokra; c) a hiány fedzése állami-szegély által.

Meghívó a „Tabitha“ jótékony nőegylet és a „Luther-társaság“ javára f. 1905. évi január 21-én, szombaton, esti 7 órakor a budapesti ág. hitv. ev. egyházközség disztermében (IV. kerület, Sütő-utca 5. szám. II. emelet.) tartandó felolvasó és zeneestélyre. Jegyek ára: a I—II. sorban 5 kor., a IV—VII. sorban 4 kor., a VIII—X. sorban 3 kor., a többi üllőhelyek 2 kor., állóhely vagy karzati-jegy 1 korona. Jegyek Válthatók: a polgári leányiskola irodájában Scholtz Lajos tanár úrnál, Fuchs Paula kézimunka tanító k. a.-nál, özv. Haberern Jonathánné úrnónél s a „Tabitha“ nőegylet választmányi tagjainál. Műsor: 1. Stadler J. „Nagy Istenünk.“ Karének. Előadja: a „Lutherania“ egyesület énekkara Bruckner Frigyes vezetése alatt. 2. „Történeti kép.“ Irta és felolvassa: Kovács Sándor theol. akadémia tanár. 3. Chopin: Nocturne Fis-dur, Moszkovszky: Valse As-dur, zongorán előadja Zimmermann Lilly k. a. 4. Verdi: „Aida“ énekl: Posszert Lidia k. a. a nemzeti zenede növendéke. Zongorán kíséri: Winkler Márta zongora tanárnő k. a. 5. Reviczky Gy.: „Pán halála“. Szavalja Kurucz Margit k. a. 6. Chován K.: „Magyar tánczok“. Zongorán előadják: Chován Margit és Malomhegyi Margit k. a. 7. Giordano T.: „Caro Mio Ben“. Énekl Lumpe Gizella énektanárnő k. a. Zongorán kíséri Winkler Márta zongora tan. k. a. 8. Szavalt. Pálmai Kálmán szék. főv. tanító. 9. Rinck Chr. H. „150 zsoltár.“ Motette énekl a „Lutherania“ dalárdája Bruckner Frigyes karnagy vezetése alatt.

A Miskolczi egyházközség évkönyve 1903. és 1904. évekre. Olyan ez az évkönyv, a milyennek valamennyi egyház évkönyvének kellene lennie: nem üres frázis, hanem csupa adat; nem az egyházi számadások és néhány statisztikai adat közzététele, hanem az egyház teljes, hű képét feltáró mű; nem csupa kérdés, hanem a gyülekezet fogvatkozásait is őszintén és nyíltan ismertető füzet. Valóban bámulatos, hogy a tiszai kerület püspöke ily munka összeállítására is képes magának időt szakítani. Hálára kötelezte vele a haza protestáns közönségét. Az I. szakaszban felsorolja az egyházközségi testületek jog- és hatáskörét; a II-ikban az isteniszteletek sorrendjét (feltűnő, hogy a ref. ünnepét okt. 30-án ünneplik); a III-ikban az egyházi cselekményeket. (Itt szembeötlő az a valóság, hogy az ottani ev. lelkész 1902-ben 21, 1903-ban 6 gyermeket kersztelt „illetéktelenül.“) A konfirmációi oktatás két hónapig tart. Csak 12 éven felülieket konfirmálnak. Az a különös, hogy mégis 1902-ben a konfirmndusok egyharmada 1903-ban egy negyede az elemi iskola IV-ik osztályából került ki. A házasulók, ha mint jegyesek nem voltak hirdelve, mint új házasok hirdettetnek ki az esketés után. A reversálist adók névszerint vannak felsorolva. Az utóbbi 37 év alatt 78 egyén belépett az ev. egyházba, 99 kilépett belőle; s holott 1897-ig egy évre átlag alig esik több két kilérésnél, azóta

a kitérések számának évi átlaga meghaladja az ötöt. A lelkész önként lemondott stóliáról, hogy „a stóla ne legyen ok az egyház szolgálatának mellőzésére.“ A szokott anyakönyveken kívül a „családok anyakönyve“ is vezetetik. Az elemi iskolákban a tandíj a helybeliekre nézve 12 kor. 40 fill., idege-
nekre nézve 24 kor. 40 fill. Ezt igen sok gyermekre a nőegylet fizeti. Az elemi iskolások közt évenként 200 koronányi ösztöndíjat osztanak szét. Az elemi iskolások száma meghaladja a kétszázat. 24 tan-
köteles azon a címen nem jár iskolába, hogy „otthon segít.“ Algimnáziumát 1888-ban (miután az államtól segílyt nem kapott) beszüntette az egyház. Azóta a gimnázium alap kamataiból a vallásnart fizeti és az ev. tanulókat segílyezi. Nőegylete nagy-
szerű tevékenységet fejt ki, az általa rendezett hangversenyek és theastélyek 1000—1740 koronát jövedelmeznek. Alapítványainak összege 36000 ko-
rona. 45 évi fennállása óta 121,105.37 koronát vett be. Az egyház nagykoru szegényei segílyezésére 12.060 koronányi alappal rendelkezik. A temető, illetve a sirok gondozására egyesek 13515 koronányi alapítványt tettek. A helyi nyugdíjintézetre a egy-
háztagok ez ideig 19020 koronát adományoztak; az elemiskolák alaptőhéjéhez 32649 koronával járultak; a tanodai alapítványok összege 12102 korona az ösztundijaké 7331; az árvaalapé 200 K.; könyv-
tári alapé 420 K.; tanítói alapé 4877 K. Örökös egyháztagság címén eddig 25390 koronát adomá-
nyoztak egyesek. Van az egyháznak könyvtára, melyet egy egyháztag 3141, a másik 3001 kötetel gazdagított. A könyvtár ez idő szerint 10587 kötet-
ből áll. Az egyháztagok száma 917.

Vettük a következő levelet: Nagytiszt. Szerkesztő Ur! Becses lapjának 2. számában közli „Érdeklődőnek“ egy levélrészletét, melyben kifogásolja, hogy a Luthertársaság filléreit az „Evang. Örállóra“ pazarolja. Kötelességemnek tartom „Érdeklődő“ urat arról értesíteni, hogy téved. A Luthertársaság nem adja ki e lapot és egy fillérrel sem járul ennek költségeinek fedezéséhez; legalább tudtommal sem a közgyűlés, sem a bizottság jegyzőkönyveiben oly határozat nincs, mely az „Örálló“ kiadását elrendelné. Valószínűleg az egyházkerületek mélt. Elnökei indították meg a lapot a kerületek utólagos jóváhagyása reményében. Kérném tehát: e miatt ne tessék a „Luthertársaságból“ kilépni. Kiváló tisztelettel Budapest 1905 jan. 14. *Falvay Antal* mint a Luthertársaság jegyzője.

Lelkészkztatás Körmenden. *Turcsányi* Endre örökébe Körmenden *Kapi* Béla lépett, *Kapi* Gyula tanítóképző intézeti igazgatónak fia, eddig püspöki titkár Pápán. Körülbelül két évvel ezelőtt volt *Kapi* Béla kiségitő szolgálatra kiküldve Körmendre az akkor betegen fekvő *Turcsányi* mellé a husvéti ünnepek alkalmával. Es Körmend most a lelkészi hivatal megüresedésekor lelkesülten emlékezett meg az akkori igehirdetőről. Egyetértő akarattal, jelölte

őt a megüresedett lelkészi állásra, egyetértő akarattal, közfelkiáltással választotta meg őt lelkészeül. *Kapi* méltányolta a gyülekezet bizalmának fényes megnyilatkozását és elfogadta a meghívást, bár anyagi tekintetben nem javított a maga helyzetén. A gyülekezet szívélyes fogadtatást készített az érkező lelképásztornak és családjának. A nőegylet is a maga hatáskörében hozzájárult, hogy jól érezze magát a lelkész. *Leitner* Endre atyánkfia pedig a beiktatást megelőzőleg három ezer koronányi alapítványt tett, két harmad részben a lelkészfizetés javítására, egy harmad részben a kántor-tanítói javadalmának javítására. Ugyancsak a lelkészválasztás egyetértéssel történt megejtésének emlékére 100 kor. alapítványt tett.

A körülmények kényszerítő hatalma alatt a megválasztott lelkész már Advent első vasárnapján is teljesített a gyülekezetben szolgálatot, karácsony hetében pedig beköltözött új parochiájába és végezte a lelkészi teendőket. Beiktatva január 8-án lett. Már előtte való nap érkezett a gyülekezetbe *Kund* Sámuel esperes a lelkész beiktatására, vele együtt jött a lelkésznek örvendező családja is Sopronból, ugyszintén *Varga* Gyula a kemenesaljai egyházmegyének esperese. Másnap jöttek, hogy résztvegyenek az ünnepélyen *Kiss* János szombathelyi, *Beske* József magyaródi, *Mesterházi* László sárvári lelkészek. Az ünnepélyen részt vett még *Fülöp* József körmeudi ev. ref. lelkész, a ki a lelkészi hivatal üresedése alatt készséggel végezte az egyházi funkciókat, a mikor felkérte. Ott láttuk az izraelita hitközség képviselőjében a rabbinust is.

A tulajdonképi templomi ünnepély megkezdése előtt az új lelkész, lelkésztársainak kíséretében az iskolába látogatott el, a hol az esperesnek rövid megnyitó szavai után *Schranz* János jubilans tanító a gyülekezet presbiteriumának, mint iskolaszéknek élén, az egybegyűlt iskolás gyermekek körében fogadta és lendületes szavakkal üdvözölte őt, kérévén őt, hogy lelke atyai gondjait terjessze ki az egyház veteményes kertjére is. Majd egy kis lányka lépett ki a padból és a gyermeki ártatlanság kerésetlen egyszerűségében köszöntötte a lelki atyát. Mind a két üdvözlésre együttesen válaszolva köszöntö meg a lelkész a hozzá intézett szívélyes szavakat.

Az iskolából a templomba vonult a menet, élén az új lelkésszel, ki az esperes oldala mellett lépett be Isten házába. A tágas templomot akkorra már zsufolásig megtöltötte a hívő sokaság.

A hívő sereg éneklése után *Kiss* János szombathelyi lelkész mondott oltári imát, Isten áldását kérve a gyülekezetre és az új lelkészre. *Varga* Gyula esperes oltári igéket olvasott. Majd *Kund* Sámuel tartotta a beiktató beszédet, átadván a lelkésznek a gyülekezetnek és minden egyes hívőnek lelki gondozását, egyuttal intvén a hiveket, hogy igyekezzenek a lelkésznek minél könnyebbé tenni ter-

hes hivatalát. Végül a most immár beiktatott lelkész a szószékre lépett és mindenknek figyelmét lebilincselő szép beköszöntőjében elmondotta, hogy milyen szándékkal akarja folytatni hivatalát, hogy hirdesse a tiszta evangéliumot, vigasztalja a szenvedőket, terjessze, építse Isten országát.

Istentisztelet végeztével közgyűlés tartott az iskolában, hol a lelkészválasztó közgyűlés rendelte intézkedések, melyek a lelkész iktatással összefüggésben vannak, megtétettek és a lelkész a helyi felügyelő által, mint elnöktárs által üdvözöltetvén, átvette a gyülekezet közigazgatását is.

Délután egy órakor az egyházközség előljárói, tanítói és a meghívott vendégek közös ebédre gyűltek össze, hol számos felköszöntőben nyert kifejezést az általános öröm.

r. l.

Külföld.

A württembergi bibliaintézet a reformáció ünnepén tartotta Stuttgart városában múlt évi bibliáünnepét, a melyről a mi magyar 2. ev. prot. egyházunk is lesz hivatva határozni. Ily bibliáünnepre nekünk is van szükségünk épen a bibliai kereszttyénség terjesztése és fejlesztése céljából. Az ünnepi beszédet *Ichle* városi lelkész tartotta: „boldogok, akik az igét hallják és megtartják“ — alapígéről. Az évi jelentést *Deckinger* lelkész terjesztette elő, a melyből közöljük a következőket: az elmúlt 1903—4. üzleti évben az intézet terjesztett 94163 teljes bibliát, 110317 új-testamentumot 14687 bibliai részletet, 16394 bibliai olvasó könyvet vagyis mindössze 235920 bibliai irat az előző évnek 225233 iratával szemben. 35549 példány mérsékelt áron s 1718 ingyen kelt el, 1812 vagyis fenállása óta elkelt 4600776 szent irat. Az utolsó évben terjesztett szent iratok közül 80768 példány Württembergben s 153152 példány Württemberg határain túl kelt el. A külföldre, névszerint Svájcba, Ausztriába és Amerikába 16879 szent irat került. Az esketési bibliák közül ev. házaspároknál 11264 példány kelt el, a melyből magára Stuttgartra és annak elővárosaira esik 1195 példány. A konfirmandusok között elkelet 19716 új szövetségi s a vasárnapi iskolákban 365 biblia és 610 új testamentum. 3079 bibliai példány a württembergi ezredeken is elkelt mérsékelt áron. 9 új templom részére új oltári bibliák is készültek. Az intézetnek külön bibliát terjesztő segélyegyesületei is vannak, a melyek az elmúlt évben 37754 példány szent iratot juttattak az ev. nép kezéihez. A kis oktáv biblia petit írással 50 ezer példányban kelt el. A legolcsóbb díszes kis biblia ára 1.20 márka. Az intézet évi bevétele volt 449978 s kiadása 443117 márka. Az intézet egyik éltető lelke volt *Burk* városi dékán és *Braun* főegyházi tanácsos, a kik ez évben elhunytak. A bibliáünnepen a záróimát *Weißbrecht* praelátus mondotta. Örömmel jegyeztük fel e bibliáünnepi adatokat. Ilyen ünne-

pet országiszerte nekünk is kell mielőbb rendeznünk. A biblia szeretetét bele kell vonnunk népéletünk körébe.

Eperjes.

Dr. Szilávik Mátyás.

Irodalom.

Jézus szenvedése (Az utolsó nap története).

Koren Pál békéscsabai lelkésznek ily című könyve hagyta el a napokban a sajtót. A harmadik ez már a szerző azon művei közül, melyek Jézus életének történetét tárgyalják (Három év előtt Jézus hasonlatának, két év előtt Jézus csodáinak magyarázatát adta ki.)

Úgy véljük, hogy a most megjelent könyvnek tartalmáról úgy tájékoztatjuk legjobban az olvasót, ha közöljük a benne foglalt elmékedések címsorozatát, mely a következő:

Az áruló. Készület az utolsó úrvacsorához. A lábmosás. Az áruló lelepleztetése. Az úrvacsora szereztetése. Jézus búcsubeszédje. Az új parancs. Ahová én megyek, most én utánam nem jöhettek. Az én Atyámnak házában sok hajlék van. Én vagyok az út, az igazság és az élet. Aki engemet lát, látja az Atyát. Bármit kérendetek az én nevében, én megcselekszem azt. Nem hagylak titeket árvakul, eljövök hozzátok. Aki engemet szeret, ahhoz elmegyünk és annál szállásolunk. A vigasztaló szentlélek tanít és emlékeztet. Az én békességemet adom néktek. Ha engemet szeretnétek, örülnétek, hogy azt mondám: Elmegyek az Atyához. Én vagyok a szőlőtő, nálam nélkül semmit sem éselekedhettek. Ha én nem jöttem volna, nem volna bűnük. Az igazságnak lelke bizonyosságot léssen én rólam. Aki titeket megölel, azt véli, hogy szolgálatot tesz azzal az Istennek. Senki sem kérdi: Hová megy? Jó néktek, hogy elmenjek. A Szentlélek megfeddi a világot a bűnről, az igazságról és az ítéletről. Az igazságnak lelke elvezérel titeket a teljes igazságra. Az igazság lelke nem magától fog szólni. Az igazság lelke engemet fog dicsőíteni. Még egy keveset! Nem tudjuk, mit beszél. Keserűségtek öröme fordul. Nem gondol többé vissza a fájdalomra az öröm miatt. Örülni fog szivetek, és örömtöket senki el nem vesz. Azon a napon nem kérdetek engem semmiről. Semmit sem kérdetek az én nevében. Kérjétek és elveszitek. Én az Istentől jöttem ki. Ezeket szóltam néktek, hogy én bennem békességtek legyen. Jézus főpásztori imája: Önmagáért való könyörgése. Jézus tanítványaiért imádkozik. Jézus az egyházért könyörög. Jézus szenvedni megy: Megy az olajfák hegyére. Ez éjszakán mindnyájan megbotránkoztok én bennem. Ha meg kell is veled hadnom, még sem tagadlak meg. — Jézus küzdelme Getsemánében: Megérkezése a kertbe. Szomorú az én lelkem mindhalálig. Atyám, ha lehetséges, miltjék el e pohár én tölem. Vigyázatok és imádkozatok,

hogy kísértetbe ne essetek. Veritéke olyan vala, mint a vérnek cseppjai. Elközelget az, aki engem elárul. Barátom, miért jöttél ide? Ezeket bocsásdátok el! Ne ürítsem-e ki a poharat, a melyet az Atya adott nekem? Mint egy lator ellen, úgy jöttetek ki fegyverekkel! — Jézus a zsidók egyházi törvényszéke előtt: Ha jól szoltam, miért versz engemet? Te vagy-e az Istennek Fia? Köpdösének az ő arcára. Bemenvén Péter, leüle ő velök, melegíti vala magát. Nem ismerem az embert, akitől szóltok. Az Úr rátekinte Péterre. Jézus Pilátus előtt: Vétkeztem, hogy elárultam az ártatlan vért. És vevék a megbecsültnek árát, és adák a fazekasnak mezejéért. Magadtól mondd ezt? En király vagyok! Jézus nem felele semmit. Pilátus és Heródes barátokká lőnek. Barabbást-e vagy Jézust? Mit műveljek Jézussal? Ne avatkozzál az igaz ember dolgába. Légy üdvöz zsidóknak királya! Imhol az ember! Az ő vére mirajtunk és a mi magzatainkon. Ne engem sirassatok, hanem magatokat. — Jézus megfeszítettése: közepén Jézust. A názarethi Jézus a zsidók királya. Megoszták maguk között az én ruháimat. Másokat megmentett. Jézusnak a kereszten mondott hét szava: Atyám bocsásd meg nekik! Ma velem leszesz a paradicsomban. Imhol a te Fiam — anyád! Én Istenem, miért hagytlál el?! Szomjuhozom. Elvégeztetett! Atyám, a te kezéidbe teszem az én lelkemet. Jézus halála. Jézus halálának hatása. Jézus levétele a keresztről. Jézus temetése. Jézus sínjának őrizése.

Aki Koren Pálnak eddig megjelent írásmagyarázatait (a fent említettekén kívül Mózes első könyvének és a zsidókhoz írott levélnek magyarázatát adta ki) ismeri, annak a most megjelent műről elég annyit mondani, hogy teljesen oly módon, a magyarázatul szolgáló igen gazdag anyag hasonló felhasználásával, feldolgozásával van meg írva ez a munka is. A szerző a bibliai szövegnek minden mondatánál, szavánál megállapodik; úgy szólván minden betűjével kapcsolatba hoz egy-egy eszmét. Ezért több mint négyszáz lapnyi terjedelmű e könyv, melyben azonban mind a mellett alig van egy felesleges sor.

Aki ismeri a Jézus szenvedésére vonatkozó theologiai irodalmat, az olvassa e könyvet, tapasztalni fogja, hogy e munkában csaknem minden rendű kiválóbb mű fel van használva. Nincs tudomásunk arról, hogy a magyar irodalomban volna oly mű, mely oly terjedelmesen és behatóan foglalkoznék Krisztus szenvedésének történetével, mint Korennek ezen most megjelent könyve.

A mű Békéscsabán a szerzőnél portomentesen szállítva öt koronaért kapható.

TEMETŐ.

Bereczky Antal kisdörgicsei tanító, a zalai ág. h. evangélikus egyházmegye törvényszéki bírója, a zalai evangélikus tanító egyesület alelnöke f. é. január

2-án tevékeny életének 68-ik, tanítói munkásságának 50-ik, boldog házasságának 48-ik évében elhunyt.

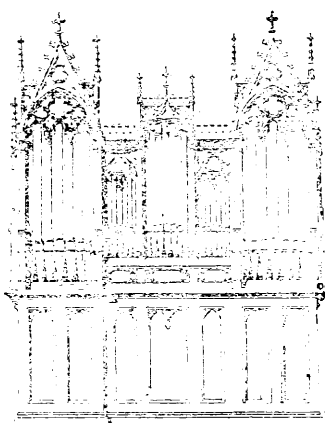
A **Pöszonyi** ág. hitv. ey. lyceum tanári kara megszorodott szívvel tudatja, hogy szeretet karlarsa és egykori igazgatója Michaelis Vilmos, a Ferencz József-rend lovagkeresztese, nyug. lyceumi igazgató-tanár, f. é. Január hó 11-én földi életének 76. évében, negyvenévi tanári működése után nyugalomba vonulásának 12-ik évében hosszú-szenvedés után az Úrban csendesen elhunyt.

SZALAY GYULA

MŰORGONA-ÉPÍTŐ INTÉZETE

Székesfehérvárott.

ALAPITTATOTT 1879. ÉVBEN.

Elfogad megrendelést a legújabb csőrendszerű **légnyomásu** nemes szólamu hangverseny és templom

orgonák

elkészítésére jutányos árak és több évi jótállás mellett.

Raktáron tart kisebb nagyságu új és átalakított templom orgonákat és harmoniumokat.

Orgonák évi kezelését és gondozását, valamint átalakításokat, javítást, hangolást mérsékelt árak mellett az ország bármely részében gyorsan eszközöl.

Költségvetést ingyen és bérmentve küld.

112. 15-6.

Országh Antal

orgona-készítő Nagyráradon.

Elvállal és készít a legújabb viv-

mányu

cső-pneumatikus

és

gépezetes orgonákat

kúp rendszer szerint.

Org orgonákat átalakít és javít jutányos

árban

12-1

Protestans irodalmi esemény!

Mindentéle pályának megvannak a maga specialis szükségletei, melyek nélkül azon haladni, boldogulni nem lehet. A lelkesi pályának is épen így megvannak a maga nélkülözhetetlen szellemi szükségletei. — Ilyen tár a református papság részére

Debreceni Lelkeszi Tár (Gyakorlati Ev. Ref. Papi Lexikon)

melyhez hasonló még hazánkban ebben a nembn nem jelent meg, akár kölső terjedelmének nagyságát, akár belső tartalmának gazdaságát tekintjük, amely a lelkesi pálya mindn fazisára kiterjed s a lelkesi functio milder ágát felöleli, úgy hogy nem fordulhat elő a lelkesz életében olyan eset, amelyre benne a lelkesz, megfelelő beszédet, imádságot, utbaigazítást ne találna.

E tár I. kötetét 40 író támogatta a református papok és tanárok javából, melyet a kritika is, a közönség is a legkedvezőbbben fogadott. Az I. kötetben a szerkesztő főgondját arra fordította, hogy különösebb alkalmi beszédet és imádságokat adjon a papság kezébe, amikben — nagy a hiány. A most karácsonyra megjelent II. kötet, a gyakorlati használhatóság szempontjából, olyan dolgozatokat hoz legnagyobb mértékben, a melyek napi szükségletre valók, de ezek mellett a Tár ama céljáról sem feledkezik meg, hogy lehetőleg a különösebb alkalmi papi functiókra is közöljön dolgozatokat. Az eredeti papi dolgozatok mellett a

Debreceni lelkeszi tár

kiváló külföldi írók műveit is közli. Az első kötet Gerock és Bersier után közölt, a II. kötet Gerock, Monod, Zimmermann után átdolgozva hoz egy pár igazán értékes beszédet. A talnyomó rész azonban eredeti.

126. 4—4

A második kötet írói a következők:

Bibliamagyarázatok: Barakonyi Kristóf, Gyula György. **Ifjúsági isteni/isteleni beszédek:** Adorján Ferencz, Bátyai Sándor, Csizmadia Lajos, Lic. Rácz Kálmán, Sáfrány Lajos. **Közöses egyházi beszédek:** Balogh Ferencz, Dr. Baltazár Dezső, Illyés Endre, Illyés János, Lic. Lencz Géza, Lévy Lajos, Nánássy Lajos, Novák Lajos, Paulinyi Károly, Réz László, Sédivy László, Segesváry József, Vásárhelyi B. László, Vértessy Mór. **Ünnepi beszédek:** Futó Zoltán, Garzó Gyula, Gulyás Benő, Gulyás Lajos, Illyés Endre, Jánosi Zoltán, Lic. Lencz Géza, dr. Márk Ferencz, Szalócy Pál. **Alkalmi beszédek:** Arany Gusztáv, Csécsi Imre, Hallgató János, Jánosi Zoltán, Kiss Aron, Kiss Ferencz, Madarász Imre, Nagy Károly, Novák Lajos, Olajos Pál, Órz Tamás, Révész Kálmán, Sass Béla. **Szólás:** Elemér, Székely György, Szűcs József, Szuhay Benedek, Székely József. **Keresztelési beszédek:** Kövendi Dénes, Nagy Béla, **Eszközi beszédek:** Garzó Gyula, György Lajos, Kovács Lajos, Révész Kálmán, Szabó József. **Szakács Imre. Különböző imádságok:** Biky Károly, Dombay Lajos Dr. Erlős József, Hestey Viktor, Sulyok István, Szabó József, K. Tóth Kálmán. **Cura pasztoralis:** Csák Máté, Csiky Lajos.

Ez a névsor maga beszél magáért, s kezeskedik a legteljesebb mértékben a Debreceni Lelkeszi Tár magas szellemi színű műveire. A szerkesztő sokat ad arra, hogy a dolgozatok lehetőleg népszerűek tehát bármely templomban elmondhatók legyenek. A Debreceni Lelkeszi Tár szerkesztője S. Szabó József, debreceni főiskolai tanár egész tudást és becsüvagyást helyezett a nagy vállalatba, hogy valódi hasznára legyen a lelkeseknek. Ezen vállalatunknál számítanunk kell a hazai protestans Lelkesz, Segédlelkesz és Theologus urakra, valamint világi egyházi nagyjainkra, hogy támogatni fognak bennünket és ezen művet megrendelve — lehetőleg teszik e vállalat prozódálását. A Debreceni Lelkeszi Tár nagy nyolcadrés formában, tizenkét kötetben kötetenként 35—40 iv terjedelemben, finom famentes, simított papíron szép, és metszésű betűkkel készítve, izléses és tartós, fekete színű, díszes vászon kötésben jelenik meg a moderé technikai minden eszázötven évi igénybevételével ivenként 2. kötet jelenik meg. Hogy ezen hozgatót s a gyakorló lelkeseknek minden szükségletét magában foglaló, díszesen kiállított gyűjteményét mindenkire nézve könnyen hozzáférhetővé tegyük, elhatároztuk, hogy ezt

havi 2 koronás
részletfizetésre
is szállítjuk. ..

Debrecen, 1904. december 18.

Kiváló tisztelettel

Hegedüs és Sándor előbb László Albert és Társa
protestans theologiai könyvkiadóhivatala

☛ Rendeléshez kérjük ezen előfizetési ívet levágni és aláírva — címünkre borítékban beküldeni. ☛

Előfizetési-iv Hegedüs és Sándor előbb László Albert és társa cég Debrecenben, előfizetési felhívást bocsát ki a Debreceni Lelkeszi Tár (ev. ref. papi Lexikon) c. műre Szerkesztő: S. Szabó József. A 12 kötet ára diszkötésben 120 korona. Megjelent az I. és a II-ik kötet, a további kötetek körülbelül felévi időközben jelennek meg. **Előfizetési feltételek:** A mű szállítatik:

- a) kötetenként 10 K utánvétellel, bérmentvo) A nem kívánt
b) kötetenként folyó számlára) módoszat
c) havi két koronás részletfizetésre) áthuzandó!
A fenti előfizetési feltételeket elfogadom, külön kikötést nem teszek és ezek alapján a teljes mű átvételének kötelezettsége mellett ezen-
nem megrendelem a fentnevezett munkának
I—XII. kötetét 120 kor. vételárért) A nem kívánt
II—XII. " 110 " ") áthuzandó!
és kérem kötetenként 10 koronájával
a) utánvétellel bérmentvo) A nem kívánt
b) folyószámlára) módoszat
c) havi 2 kor. részletfizetésre) áthuzandó!
megküldeni.

A részletek minden hónapban a Hegedüs és Sándor előbb László Albert és Társa cég pénztáránál Debrecenben fizetendők mindaddig míg a mű teljes vételára kiegyenlített nincs. A részletek be nem tartása esetén a folytatulagos kötetek a részletek pótlásáig visszatartatnak. A lejárt s le nem fizetett részleteket a cégnek jogában áll a portóköltség hozzászámítása mellett postai megbízással beszélni; a részletfizetések elmulasztása esetén a részletfizetési kedvezmény megszűnik és az egész mű vételára esedékessé válik.

Az első részlet a szállításkor utánvétetik.

Lakhely és kelt: .....

Utolsó posta és megye: .....

Név és állás: .....

Külön megjegyzés: .....

Fizetendő Debrecenben. Cívasható aláírást kérünk!

Az illeték díjgyezék 30. tételle értelmében bélyegmentes.

Minden család pénzt takarít!!!

Remek 6: szem. kávé készlet minden színben csak 95 kr. f. 1.40 f. 19.0	Finom ajour 6 szem. kávé készlet minden színben csak f. 2.20 f. 2.90 f. 3.45	111. 26—11.		Remek 6 szem. vászon Damaszt Garnitura csak f. 2.10 f. 2.90 f. 3.40 f. 3.90	Szép mintázott vászon törölköző 6 db. csak f. 1.25 f. 1.72 i. 1.90 f. 2.10
30 rőfös vég csodavászon csak f. 3.65.	30 rőfös vég bőrvászon csak f. 4.15	30 rőfös vég írlandi vászon csak f. 4.95	30 rőfös vég Gyöngy vászon csak f. 5.45	30 rőfös vég rumburgi vászon csak 5.60	30 rőfös vég I-a rumburgi vászon csak f. 6.40
50 rőfös vég bőr vászon csak 8.25	50 rőfös vég írlandi vászon csak f. 9.45	50 rőfös vég rumburgi vászon csak f. 10.40	30 rőfös vég jó minőségű chiffon csak f. 4.65	30 rőfös vég R. Chiffon csak f. 5.40	30 rőfös vég R. R. Chiffon vászon f. 6.85
3 rőfös vég csikos kanavász csak f. 3.25	30 rőfös vég csikos és koczkás I-ma kanavász csak f. 4.55	30 rőfös vég finom kanavász csak f. 5.40	35 rőfös vég kanavász különlegesség csak f. 6.40	30 rőfös vég fehér csikos csinvat ágyszuhatra csak f. 6.35	30 rőfös vég virágos fehér csinvat ágyszuhatra csak f. 7.40
Remek női ing vászomból, kézi himzéssel csak 85 kr. f. 1.15 f. 1.55	Remek női Chiffon ing schweizi himzéssel csak f. 1.10 f. 1.42 f. 1.74	Remek női háló Corseta nagy választékban csak 98 kr. f. 1.25 f. 1.56	Remek női chiffon nadrág csak 90 kr. f. 1.18 f. 1.45	Remek Chiffon alsó szoknyák himzéssel csak f. 1.35 f. 1.75 f. 2.25	Remek Cloth és posztó alsó szoknyák csak f. 1.65 f. 2.15 f. 3.22
Varrás nélküli vászon lepedő 2 mtr. hosszú és 1 1/2 mtr széles csak 92 kr.	Varrás nélküli remek vászon lepedő 2 mtr hosszú, 1 1/2 mtr. széles csak f. 1.05	Nemzetközi keresk. ügynökség Budapest, Kerepesi-ut 65. sz. i.e.		Remek selyem Cloth paplan minden színben csak f. 3.95	Remek Caschmir paplan minden színben csak f. 3.55.

Minden egyház és iskolai ünnepély alkalmából figyelmébe ajánlom a lelkes és hitoktató uraknak

Gyurátz Ferenc ág. hitv. evang. püspök úr

LELKI VEZÉR

című imakönyvét, melyből most újonnan a nyolcadik kiadás jelent meg.

Ára vászonba kötve 1 korona.

Kapható: 2.—, 3.—, 4.—, 5.— kor. áru kötésben is, — megrendelhető:

KISS TIVADAR könyvke- PÁPÁN.
reskedőnél

Ugyanott jelent meg:

Gyurátz Ferenc

KÉZI AGENDÁJA

a második kiadásban. Ára fűzve 3 K
60 fill. Vászonba kötve 5 K 60 fillér.
Bőrkötésben 8 K. 123—25—5

Világhírű!

a „REKORD“ festészeti műintézet a ki-
válóan sikerült életnagysá-
gú arcképeiről, melyeket elismert művé-
szek által készített. Számos (kir. közjegyző
által hitelesített) elismerőlevél a világ mi-
nden tájáról. 96—20—18

Elsőrangú képek árai:

Olaj-, aquarell- és pastellfestésben fénykép után
48—63. cm. nagyságban ára . . . 20 korona

Legfinomabb kivitelű Blom-, Platin-
és krétarajz ára . . . . . 5 korona

Részletes árjegyzék bérmentve.

Egy életnagyságú képet készítünk mindenkinek
teljesen ingyen, ha részünkre 3 rendelést sze-
rez és azokat egyenkint vagy egyszerre beküldi

„REKORD“ festészeti műintézet

Budapest, VII., Rottenbiller-utca 46.